

Hardsyssel Historisk Samfund udsender med jævne mellemrum et elektronisk nyhedsbrev til vores medlemmer med stort og småt om arrangementer, hvad bestyrelsen har gang i, og hvad du som medlem kan forvente og glæde dig til.

Kære medlemmer

Årsmøde i marts på Politigården i Holstebro. Sommermøde i juni i Søby Brunkulslejer. Historiens Dag i oktober på Staby Efterskole. Geografisk og emnemæssigt kom vi i 2018 bredt omkring med de tre årlige arrangementer, der efterhånden er skabt tradition for i vores forening.

Ud over disse arrangementer har vi i bestyrelsen i det forløbne år arbejdet med en række nye initiativer. Bl.a. vores nye gratisavis om den midt- og vestjyske kulturarv og historie. Første udgave af avisen udkom i foråret, og redaktionen arbejder på, at der i 2019 udkommer to aviser. Vi inviterer alle, som har lyst og tid til at hjælpe med at distribuere aviserne i deres lokalområder, til at kontakte os.

Formand for Historisk Samfund, Per Lunde Lauridsen, sammen med Holstebros borgmester, H. C. Østerby, der var dirigent på foreningens årsmøde på Politigården i Holstebro.

Sammen med 2018-udgaven af Hardsyssels Årbog fik I også for første gang et medlemskort. Det skal ses i lyset af, at vi arbejder på, at I skal have endnu mere ud af jeres medlemskab af Historisk Samfund.

Vi arbejder også målrettet på at gøre vores hjemmeside www.hardsyssel.org mere attraktiv som en samlet indgang til kulturarven i Midt- og Vestjylland. Leder I efter et museum, et arkiv eller lignende, så klik ind på vores hjemmeside - og hjælp os gerne med opdateringer og nye ideer.

Efter kommunalvalget i november 2017 startede de nye lokale kultur- og fritidspolitikere i kommunerne deres virke i januar 2018. De har nu været i gang i et år og er ved at have et godt kendskab til deres respektive områder, både geografisk, og hvad der rører sig på det kulturelle område. Der er mange aktiviteter, men fortæl endelig jeres lokale kulturpolitikere om Hardsyssel Historisk Samfunds betydning for den lokale og regionale identitet.

Vi håber, at I også i 2019 vil få glæde af vores forening og dets arbejde. Vi er bl.a. i gang med at fastlægge rammerne for og indholdet i vores tre arrangementer i det nye år – årsmødet (se på næste side), sommermødet og Historiens Dag. Mere herom i senere nyhedsbreve.

Hermed vil jeg på foreningens vegne ønske jer alle en glædelig jul og et godt nytår.

Med venlig hilsen

Per Lunde Lauridsen
formand

»Lemvig - en vestjysk verden« på årsmødet den 17. marts 2019

Medlemmerne af Hardsyssel Historisk Samfund får et spændende indblik i Lemvigs historie, når foreningen søndag den 17. marts holder sit årsmøde 2019 på Hotel Lidenlund i Lemvig. Så sæt allerede nu kryds i kalenderen.

»Lemvig - en vestjysk verden 1200-1800« er titlen på en ny bog, der netop er udkommet med tidligere museumsinspektør på Lemvig Museum, Ellen Damgaard, som forfatter. Ellen Damgaard er også en fremragende foredragsholder, og netop med udgangspunkt i den nye bog holder hun foredrag ved årsmødet i Historisk Samfund. Bogen er allerede blevet en bestseller på Lemvigegnen.

Bogen er første bind i en bogserie om Lemvigs historie. Ellen Damgaard står bag serien, som hun har brugt 10 år på at bearbejde og skrive. Når serien er færdig, vil den fortælle historien om Lemvigegnen fra år 1200 og frem til i dag.

Foreningens årsmøde indledes med generalforsamling kl. 14, hvorefter Ellen Damgaard vil holde foredrag. I et senere nyhedsbrev i starten af 2019 får du invitation og endeligt program for årsmødet den 17. marts i Lemvig.

»Vil du tænde, må du brænde« på Staby Efterskole

»Vil du tænde, må du brænde«, lyder inskriptionen på den gamle og vel bevarede talerstol fra 1930 i den moderne indrettede samlingssal på Staby Efterskole. Inskriptionen er fortsat en del af efterskolens værdigrundlag og betyder frit oversat bl.a., at skolens lærere og øvrige medarbejdere over for eleverne skal udstråle gejst og energi for at motivere eleverne i dagligdagen.

For de 50 mennesker, der deltog i Hardsyssel Historisk Samfunds »Historiens Dag« på

Staby Efterskole den 27. oktober, var det tydeligt, at Thorkild Sønderskov og Anders Boll Mikkelsen havde efterskolens værdigrundlag helt inde under huden. Det kan man godt forstå. Thorkild Sønderskov var forstander på Staby Efterskole fra 1984 til 2008 og var tidligere både elev og senere lærer på skolen. Anders Boll Mikkelsen havde en fortid som lærer på skolen, inden han i 2008 blev forstander, hvilket han også er i dag.

De to fortalte om efterskolens spændende historie i fortid og nutid:

Fortiden dækker kort fortalt bl.a. over, at skolen blev oprettet som højskole (såkaldt højere bondeskole) i 1852 af pastor Schøler. I 1923 blev Staby Ringkøbing Amts første efterskole med godt 40 elevpladser. I de første mange år var der drengeskole i 5 måneder om vinteren og pigeskole 5 måneder om sommeren. Fra slutningen af 1960-erne blev det en 10-måneders skole for både drenge og piger, som det også er i dag.

I *nutiden* er Staby Efterskole en moderne skole med ca. 180 elever, der ud over de gængse

Den tidligere forstander, Thorkild Sønderskov (tv), og den nuværende forstander, Anders Boll Mikkelsen, ved efterskolens talerstol fra 1930 med inskriptionen »vil du tænde, må du brænde«. Plakaterne i baggrunden signalerer, at Staby Efterskole fortsat er en moderne efterskole.

Forstander Anders Boll Mikkelsen viste rundt på efterskolen. Her fortæller han i skolens springsal.

skolefag har fodbold, springgymnastik, rytme/musik og madlavning som de mest populære fag. Men skolens værdigrundlag er stort set stadig, som det altid har været og bygger i forhold til eleverne bl.a. på de fire k-er: Kontakt. Krav. Konsekvens. Kærlighed.

Læs mere om Staby Efterskole og skolens værdigrundlag på www.stabyefterskole.dk

Fra Stridsøksetiden til fjernbetjening i Herning

Emnerne for og den geografiske spredning i artiklerne i Hardsyssels Årbog, der i sin 2018-udgave blev præsenteret på »Historiens Dag« på Staby Efterskole den 27. oktober, spænder vidt. Fra Stridsøksetiden, der er navnet på perioden 2800-2400 f. Kr., til fjernbetjeningen kom til Herning Station i slutningen af 1960-erne.

»Historiens Dag« er dagen, hvor den årlige udgave af Hardsyssels Årbog bliver præsenteret for medlemmerne af Hardsyssel Historisk Samfund og andet godtfolk. 10 forfattere har bidraget med artikler til 2018-årbogen, som du som medlem har fået enten via postvæsenet eller med privat omdeling.

Dr. Phil Klaus Ebbesen, der er mag. art.

i arkæologi og i en lang årrække var lektor i arkæologi ved Københavns Universitet, har til årbogen skrevet en artikel med titlen »Da enkeltgravsfolket forsvandt«, der bl.a. handler om Stridsøksetidens forskningshistorie. Ved Historiens Dag var Klaus Ebbesen inviteret til at uddybe emnet, hvilket han gjorde med stor indlevelse.

Stridsøksetiden er i Danmark særligt kendt fra de mange små enkeltgravshøje, som siden dengang har klynget sig i højgrupper på den jyske hede. Perioden indledes med, at stenalderbønderne i dele af Jylland omlægger deres erhvervsstrategi og ekspanderer ud på de sandede jorder, hvor de skaber den jyske hede. Hedekulturen holder sig derfor fra stridsøksetid og helt op til vor tid. Der var kun ca. 20.000 mennesker i Danmark dengang.

Stridsøksetiden var et typisk stammesam-

Klaus Ebbesen fortalte om Stridsøksetiden ved Historiens Dag.

Ernst Munck fra Hee Lokalhistoriske Arkiv præsenterer en af sine bøger.

Birgit Sørensen (tv) og Johanne Marie Stender fra Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv præsenterer nogle af arkivets produkter.

Per Laugesen (tv) og Hans Toudal fra Nordvestjysk Slægtshistorisk Forening havde en stand ved Historiens Dag på Staby Efterskole.

fund. Magten lå i hænderne på de gamle mænd. De markerede deres værdighed med en stridsøkse. Den var deres egen, og når de døde, fik de den med i graven. Til deres efterfølger som familieoverhoved blev lavet en ny stridsøkse. Derfor er der fundet så mange stridsøkser i Vestjylland. Klaus Ebbesen har lavet en lydbog om Stridsøksetiden. Den kan medlemmerne af Historisk Samfund få et gratis eksemplar af ved at sende en mail til Klaus Ebbesen ke@akademos.dk

Hardsyssel Historisk Samfund lægger vægt på at styrke samarbejdet med lokalhistoriske arkiver og foreninger i det midt- og vestjyske område. Derfor var de igen i 2018 inviteret til at

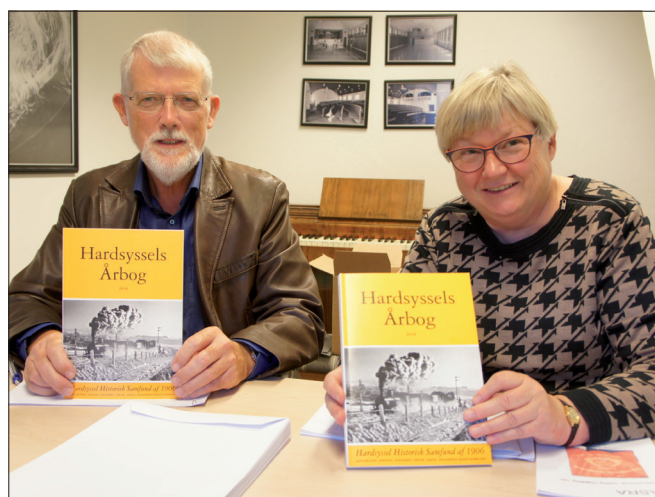
præsentere deres produkter i forbindelse med Historiens Dag. I år tog fire foreninger imod dette tilbud. Det var Hee Lokalhistoriske Arkiv, Ulfborg-Vemb Lokalhistoriske Arkiv, Nordvestjysk Slægtshistorisk Forening og Arbejderhistorisk Samling Ringkøbing Amt (ASRA).

På køretur med årbogen

Hardsyssel Historisk Samfund har ca. 700 medlemmer, der for deres kontingent bl.a. får den årlige udgave af Hardsyssel Årbog. Med de portosatser, der er i dag, ville det være en særdeles bekostelig affære for foreningen, hvis alle årbøger skulle sendes med postvæsenet.

Derfor bliver rigtig mange af årbøgerne fordelt af medlemmerne i foreningens bestyrelse og andre frivillige, der på forskellig vis er knyttet til og tager en tørn i foreningens arbejde. Sådan har det også været i år. Efter Historiens Dag på Staby Efterskole er 2018-udgaven af årbogen omdelt til medlemmerne.

Rent praktisk foregår det på den måde, at bøgerne på trykkeriet pakkes i kuverter med adresselabels på. De frivillige omdelere kører i deres respektive geografiske områder rundt og afleverer bøgerne i medlemmernes post-

Redaktør af Hardsyssel Årbog, Gudrun Gormsen, og Hardsyssel Historisk Samfunds kasserer, Frode Riber, med 2018-udgaven af Hardsyssel Årbog ved Historiens Dag på Staby Efterskole den 27. oktober.

kasser. Resten sendes ud med postvæsenet. På den måde sparer foreningen hvert år mange penge på portoudgifter. Da Hardsyssel Historisk Samfund dækker et meget stort geografisk område (det område, der svarer til det tidligere Ringkøbing Amt), siger det sig selv, at de nuværende, frivillige omdelere ikke kan nå ud i alle hjørner af geografien.

Derfor arbejder bestyrelsen for øjeblikket med at finde en løsning, så foreningens portoudgifter kan reduceres endnu mere til gavn

for vores øvrige aktiviteter for medlemmerne. Har du en god idé til en løsning – eller eventuelt kan tænke dig at medvirke som omdeler af årbogen - er du velkommen til at kontakte redaktør af Hardsyssels Årbog,

Gudrun Gormsen på mailadressen

gudrun.gormsen@hotmail.com

eller formanden for Historisk Samfund,

Per Lunde Lauridsen, på mailadressen

perlundelauridsen@gmail.com